XXXVII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1927. Április 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Kedves olvasóinknak boldog és kellemes húsvéti ünnepeket kívánunk.

JÉZUS.

(Husvétkor.)

Egyszer egy ember odaszólt Jánosnak, keresztelj meg — testvér — engem e vizben! Isten az Atyám, ki a te Atyád is, szivembe irta a szent küldetést.

János megtevé s hallá az égből Istennek szavát tele örömmel: *Ez az én fiam, ilyen legyen mind, ki lenn a földön országom lakja.*

...Szép hona hegyéről Jézus lebámul, nézvén a nyargaló Jordán után s nagy sokaság sereglik körbe hallgatni az Úr izenetét.

Honnan e szózat? A sziven át... mélységből beszél próféta lélek, ami felujitja a nemzet élete szomoru multját s eljövendőjét. Nagyszerü hivatás... isteni szövetség... s nyomorgó élet fogság alatt, elnyomó erőszak, szomoru szolgaság s enyhitő sirás gyakorlata...

Boldogok a sirók, vigasztalás van számukra mennyben s a földön alant... Boldogok a tűrők, megerősödnek s tűrni nagy célért emberi sors. Boldog, kinek gazdag lelke s szive tája, ki magában hordja értékeit... ki hivatva érzi élte feladatát s valóban szereti önön testvérét. Boldog, ki látja lelke szemével Istene képét szüntelenül, ki az igazsággal mitsem cserél fel s méltatlan bánást emberül tűr.

Jertek, óh jertek fel a hegyekre, szabad magaslatok valók nektek; mint mennyei Atyánk tökéletes, ti is őt követve, azok lesztek...

* * *

Unitarian school for the ministry
Berkeley
California
America

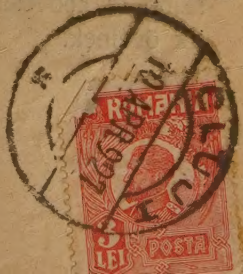

...A nemzet temploma lépcsőzetén gyatra alakok omolnak alá; pénzváltók, vásáros szörnyü kufárok emberi képet hordva magukon. Megtévedt lelkek, kik az imaházat vásárcsarnokká alakiták, azt a nagy, dicső, szentséges hajlékot, mit egykoron maga a nemzet emelt.

Minden időknek próféta lelke lángol közöttük s hajtja ki őket; szemében tüz ég, kezében korbács s üt, ki az imént gyógyita lelket.

De hisz most is orvos, a lelkek orvosa, kihalt sziveknek élesztgetője, aki visszaadná szegény nemzetének Istentől kapott elhivatását.

...A nemzeti szentély nem kalmárság helye, forró imádságnak gyönyörü háza az s aki Istent imád, künn meg dolgozni tud, azé a jövendő örökéleten át...

* * *

Golgota keresztjén a test megtöretett, de a prófétának megihletett lelke tovább él mi bennünk küzdő emberekben. Nemzeti szentélyünk imádságunk helye, küzdelmes életünk megpróbáltatásunk... s tudjuk, hogy mig hittel igazán dolgozunk, jövőnk van minekünk a más népek mellett.

Mindennapi bajunk felhővé tornyosul, de lelkünk értéke felülmulja jóval s mig a testvériség valósul általunk... előttünk a Mester szépen hivó szóval...

Jézus! prófétája a testvériségnek és a hirdetője Istenfiuságnak... emberi sorsunkban, népi küzdelmünkben vigasztaló, bátoritó szép szavaddal, korbácsoddal s megdicsőült kereszteddel folyton vezess, egyre vezess, csak te vezess... előre! *Dr. Kiss Elek.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Tóth István

hitrokonunk, kollégiumunk rajztanára, Erdély egyik legkiválóbb festője most adta ki 4-ik linoleummetszet-albumát gyönyörü tiz képpel, melyek külön-külön mind berámázhatók és egy-egy értékes képként függeszthetők a falra.

A három első albuma igazi művésznek mutatta be Tóth Istvánt s ez a negyedik arról tesz tanuságot, hogy a mi büszkeségünk folytonosan izmosodik és halad.

Kelemen Lajos irta ez albumhoz a bevezetést. A 200 példányban megjelent mű ára 800 leu. Megrendelést szivesen közvetitünk s felhivjuk k. olvasóink figyelmét arra, hogy ennél müvészibb és kedvesebb, megkapó ajándékkal senki sem kedveskedhetik övéinek.

TŰZHELY MELLETT

Husvéti énekek.

I.

1. Mondd el a régi-régi csodás történetet,
Hogy váltott meg az égi végetlen szeretet.

2. Mondd el az ős regének hősét, a gyermeket,
Kit orvosuknak vártak a fölfakadt sebek.

3. Mondd el az ős regét, mondd; az ember ugy feled:
A harmatot fölissza a déli napmeleg.

4. Mondd el a régi-régi meleg történetet,
A hiuság vásárán nyert boldogság hideg.

5. Mondd el a bus regét, mondd s ha megkisértenek,
Állj rendűletlenül meg: ki Rá néz, nem remeg.

6. Ha gond emészt, ha baj bánt, ha minden elveszett,
E szép regén acélozd keménnyé lelkedet.

7. Mondd el a régi-régi csodás történetet:
Krisztusban megtalálod az üdvösségedet.

Angolból (The Church Hymnary 170.)

II.

(Dallama: 202. *Adjatok hálát.)*

1. (Kezdő).

Jertek, vigan énekeljetek,
Jertek, üljünk emlékünnepet!
Aki minden kínt lebirón
Győzedelmet vett a siron,
Dicső nevét zengedezzük,
Példaképpen emlegessük.

2. (Záró).

A husvéti szent ünnepnapon
Könny boldogan mind fölszáradjon.
Golgotánkon ha megálltunk,
Lesz vidám föltámadásunk,
Az igazság napja felkél,
Ember ne félj, ember remélj!

III.

1. Csak napsugár kell, langy eső,
Nyugatról egy kis enyhe szél
S föléled erdő és mező,
Kihajt a lomb, a mag kikél.
A földön itt a rend ilyen:
Reményre uj remény fakad,
Évmillió jő, elpihen
S titkos varázsa megmarad.

2. Csak szeretet kell, bizalom,
Egy húr a szivben, mely szeret, —
És boldogan és zsongitón
Hegednek sajgó nagy sebek.
Lepergenek évmilliók...
Mi hajtja ugy a kereket?
A szent varázs, a nagy titok:
Egy sziv, amely másért remeg.

(Stopford A. Brooke után angolból). *Pálffi Márton.*

Husvéti hit.

Husvét közeledtével sokaknak lelkében megujul az apostol hite: „Reménységem vagyon Istenben, hogy jövendőben meglészen a halottaknak feltámadásuk mind igazaknak, mind hamisaknak“. (Ap. Csel. XXIV. 15.) E hit elvezet a sirokhoz is, hol szeretteink pihennek, de igazában véve a földi élet halottait ébresztgeti.

Van idő, mikor még a legerősebb lélek is elcsüggedni látszik. Sokszor az ember nagy célokat tüz maga elé, melyeket még megközeliteni is nehéz. Magasra néző reményekkel itatja át lényét, melyekből annyiszor olyan kevés valósul meg. Sokan eszmények által szeretnék kormányozni a világot s idő előtt kell arra ébredniök, hogy a való élet törvényeit áthágni nem lehet.

Ilyenkor komor gondolatok szállják meg a lelket s az ember lesujtottnak érzi magát. Céltalannak lát minden küzdelmet s magát az életet is.

De ki ne tudná, ki nem érezte volna, hogy a csüggedés és bánat nem tart örökké. Megenyhülésnek és megujulásnak kell jönnie utána. A csalódásokat uj remény igéretei váltják fel. A lélek boruját a lélek derüje követi. Az élet halottainak van feltámadásuk.

* * *

Egyházi és vallásos életünkre gondolok. Eszembe jut, mit a költő olyan szivekbe markolón kérdez: „Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?“ Érzem, hogy egész egyházi életünkbe milyen mélyen belevág e kérdés. S uj kérdések ostromolják lelkemet: Van-e erő az én hitemben, a mi hitünkben, az unitárius hit-

ben, mely egy leégett világ épitő munkájában egymás mellé állit minket és tettekre ösztönöz? Szeretjük-e olyan őszintén és igazán egyházunkat, hitünket, vallásunkat, hogy annak jó- és balsorsban őrizői és védelmezői tudjunk lenni? Vagyunk-e, tudunk-e olyan jó unitáriusok, hitbuzgó egyháztagok lenni, kik az egyház fejlődését és előmenetelét a saját boldogságunkra és gyermekeink jövőjéért szivből óhajtjuk s azért áldozni is tudunk? Ér-e nekünk valamit az unitárius hit? Merjük-e azt mondani, hogy hitemet és egyházamat életem árán sem hagyom, mert ha azt megtagadnám, akkor az élet sem sokat ér nekem?!

Határozott, őszinte felelet nélkül szeretet és ragaszkodás sincs bennünk s igy áldozat sem lehet. Áldozat nélkül pedig nincs előhaladás, épités, erősödés.

Pedig hányszor látunk olyan jeleket, melyek reménykeltés helyett elszomoritók. Arcunkról az öröm biztatását nem egyszer űzi el a kétség és gondok árja. Minél többet foglalkozunk hitünk igazságaival; minél jobban elgondolkozunk hitünk és egyházunk sorsa felett; minél jobban akarjuk óhajtott fejlődését és jobb jövőjét, annál inkább érezzük és látjuk, hogy hitéletünknek vannak halottjai.

Élő-halottak ők. Lesz-e feltámadásuk?

* * *

Addig ébresztgetjük, amig lesz. Eléjük tárjuk helyzetünket, mutogatjuk feladataikat, hátha megmozdul a lélek bennök s ébredezni fognak, kik halottaknak látszanak? Hátha odaállanak az egyház előhaladásáért, épitéséért folytatott nehéz harcba s kicsinyes és önző gondolkozás helyett a hitbuzgóság érzete vesz rajtok erőt s ők is megteszik, amit erejök szerint megtenniök kell?!

Most van az az idő, amikor nagy kérdésről: egyházunk megmentéséről, hitünk megtartásáról van szó. Amikor komoly okok játszanak közre, hogy mindenki az egyház támogatására siessen; amikor az összetartásra, együttérzésre, egymás biztatására, a hit eleven erejére van szükség, hogy élni tudjunk; amikor egymásnak a kezét erősen kell fognunk, hogy a gyöngéket erősitsük s a buzgóknak ujabb lendületet adjunk, hogy öreg és ifju, gazdag és szegény kötelessége tudatára ébredjen s erejéhez képest mindenki kivegye részét a munkából. — Miért hát hogy a hit ilyenkor némelyekben meghalt, mert jócselekedetei nincsenek? Miért hogy van, aki az összetartás helyett a békességet rontja, erőmegfeszités helyett a jóakaratot gyöngiti, kitartás helyett a buzgókat is lankasztja? Miért hogy a szükség pillanatában a gazdag fösvény marad s annyian közönyösek s van aki hitét elárulja, egyházát megtagadja s amit a szüléktől, az ősöktől örökölt: a hit drága kincsét — mint valami rongyot — dobja el magától?! Miért hogy vannak közöttünk élő-halottak?!

Igaz, hogy voltak mindig ilyenek, mert mindig voltak hit-

ben szegények, kik csak önmagukat szerették, vagy még magukat sem. Azokhoz hasonlatosak ők, kikről Pál Apostol méltó felháborodással emlékezik meg, mert mindig nyomában voltak, hogy amit a Krisztus anyaszentegyházáért épitett, azt lerontsák, hogy amit az élő lelkek létrehoztak, azt a hit halottjai elpusztitsák. A jó és rossz mindig harcban állott a világon egymással. De a rosszakaratnak minden erőfeszitése ellenére is a jóakarat munkája mindig előrehaladt. Az igazságot utjában ideig-óráig lehet akadályozni, de örökre feltartóztatni nem.

Éppen azért, ha az anyaszentegyház jövőjéért vivott küzdelemben olykor egy-egy pillanatra el is csügged a lelkünk, de az élet és történelem tanuságait elgondolva, a jobbak támogatását látva és érezve, a hitbuzgóság áldozatait és szép példáit nem felejtve, reménységünk lehet Istenben, hogy a mi élő-halottainknak is lesz feltámadásuk. Hiszünk mindenekfelett anyaszentegyházunk fejlődésében, jobb jövőjében, mert hiszünk az igazság erejében és győzelmében. Hiszünk a jók összetartásában, kiknek hitbuzgósága a kevésből is elő tudja hozni a szükséges áldozatokat. Hisszük, hogy jó unitáriusok is sokan vagyunk s ha szegények is, de vannak tetteink és áldozataink, melyeket a világ nem tud; megtanultuk, hogy odaadás, szenvedés és áldozat nélkül nem lesz, nem születik semmi. Hisszük, hogyha akad is közöttünk hitben gyönge, de a nagy többség élete árán is ragaszkodik hitéhez és egyházához, mint a gyermek szülőjéhez, mint a jó honpolgár nemzetéhez, mint a hivő Istenéhez.

E hitet erősiti meg lelkünkben a közeledő husvét ünnepe s hirdeti a hit győzelmét s az igazság diadalát. *Kovács Lajos.*

Az emberiség egyetemes értékeiről.

(Husvéti gondolatok).

El tudom képzelni, embertestvéreim, azt a derült, lelki fényt s azt a mélységes nyugalmat és csodálatosan szép öntudatot, melylyel a názáreti mester rendelkezett mélységesen bölcs életében s mindannyiszor, valahányszor embertársai lelki épülésére, szellemi irányitására valamit tehetett. Azt mondják az evangeliumok, hogy a testi betegséget is meggyógyitotta s a lelkek épitésének igazi nagy mestere volt. Hány kicsiny lélek közeledett feléje s mennyien voltak, akik elfordultak tőle! Akár szerették, akár gyülölték s megfeszitették: az ő neve, szelleme, tanitása, nevelői példája páratlan fenségességben áll mindörökké az emberiség nagy tömegei előtt. Ő lelkében átfogta az igazi emberi értékeket s öröklátásával megpillantotta az emberi élet egyszerü, de állandó törvényeit s mig mások a napnak muló kicsinyességeibe kapaszkodtak, addig ő a való értékekbe merült el s élte meg életét.

A fenséges példát azért emlitem fel, hogy az ő lelkének világa mellett a mi arcánk is fényt kapjon s szivének dobogásán át

megérezzük a jelen percnek nagyságát az embertörténet egy nagyszabásu pillanatában, amikor jó alkalmunk nyilik nekünk a világ küzdelmeiben pihenőt tartó népnek szellemünkkel átfutni a fejlődő ember egyetemes érdekü, elpusztithatlan értékein, hogy igy a multon okulva, jelen hivatásunk megéléséhez uj energiát meritsünk az Istennek állandóan jóságos lelkéből s jövő reményeinket megujitsuk az emberiség egyetemes értékeinek végső diadalmában.

Mai ismereteink szerint a Kr. e. ötödik ezerév táján a *szumir* nép feltalálta az *irás* mesterségét s ez által lehetővé tette az emberi kultura és műveltség nagyobbarányu kifejlődését. Megbecsülhetetlen értéket hozott napvilágra e tényben az a nép, amely — ugy látszik — az Ural-altáji nyelvcsaládból vált ki s igy őseinkkel rokonságban állott.

Assyr-babylonia magábaszivta a szumir műveltséget, de ő maga is világhatalma, háborus sikerei s Babylon és Ninivé nagysága mellett, egészen sajátos egyetemes emberi értékkel ajándékozta meg a világot a Hammurabbi törvényeiben. India is nemcsak mesés gazdagságával, kifogyhatatlan aranyával lett hiressé, hanem nagyszabásu bölcseleti termékei mellett a Manu törvényei s a Visnu törvényes intézkedései által azok közé lépett, akik az ember általános művelődését továbbvitték. Egyptom karnaki nagy templomával a legnagyobbméretü épitkezésről beszél s Halottkönyve a civilizáció utját egyengette. Perzsia prófétája, Zaratusztra (Zoroászter) által az Istenországáról beszél s bár későbben számára a világban a sötétség és a világosság folytonos harcot viv egymással, valamikor a nagy próféta idejében világos volt az, hogy az igazság, a világosság, a jóság diadalra jut az ember életében.

A görög csodálatos harmonikus lélekkel az élet szépségein csüngött s művészeteiben eddig felülmulhatatlan alkotásokat hozott létre. A szépen keresztül érte el az egyetemes emberi nagyságot s nem hagyta lelkét érintetlenül az addigi népek sokirányu értékes eredménye.

A római óriási méretü világbirodalmat alkot s annak kormányzása legfőbb törekvése s megszüli — valószinüen a mult értékes példáinak hatása alatt is — a nagyszabásu római jogot.

Mind e népek világhatalomról ábrándoztak s életük legfőbb célját mások meghóditásában látták, mint uralmi egységek — kivévén a csendes keleti hindu népet — s következőleg olyan értékeket termeltek, amelyek a hatalommal és az uralkodással járnak karöltve.

De volt még egy történeti nevezetességü nép, mely a régi világban a nemzeti szenvedésnek volt a mintaképe: a *héber*.

A héber vagy zsidó, a Biblia bámulatos népe, a Biblia létrehozója, a názáreti mester szülője s megfeszitője. Mit szenvedett e nép az akkori világhatalmi törekvések miatt! Egyptom, Syria, Babylon-Assyria ugy őrlik, pusztitják századokon át, mint a nagy malomkövek a kis magvat, a fűrész a fát, a fejsze az ágat. Abban

a zordon világban születnek meg a szorongattatások közepette a világ legbámulatosabb fiai, azok a nagy *próféták*, akikben az Isten lelke bátran és igazán nyilatkozik meg s beszél nemcsak egy kicsiny nép reményei táplálására, hanem az egész lelkes emberiségnek!

Fényök átvilágit az Ótestamentum sötét mezejéről, a föld alól, a siralmak völgyéből az Ujszövetségnek vezéralakjára s megdicsőülnek ők Jézus lelke előtt, ki nekik lelki örökösük azzal a különbséggel, hogy nemcsak egy szenvedő nép egyetemes érdekeiért beszél, hanem az egész tévelygő emberiség eljövendő nagyságát, célját hirdeti.

Ámos, Hózseás, Mikeás, Ézsaiás, Jeremiás a nemzeti egységben, a közösségben látják a földi élet igazi értékét s előttük mindenkinek hivatása abban állott, hogy a Jáhvé (Isten) által választott népet s annak az isteni szövetség keretein belől sajátos érdekét szolgálja. Egyedül Ezékiel az, aki a szomoru babyloni fogságban a Kebár folyó mellett, ahol a nép hegedősei lantjukat a füzfákra akasztották, lelkében rájött arra, hogy az *egyéni* embernek is van értéke, hamár a nemzet hivatásának teljesitése derékban kettétört. Hite azonban soh sem hagyta el s meglátta és leirta az egész világirodalom legszebb alkotását: a csontok völgyének képében (37 rész).

Ámosról megállapitották, hogy a valláserkölcsi élet egyik alapértékét hirdette legelőször és legsajátosabban az *igazságosságnak* a fogalmában (5^{24}) s Hózseás pedig a *szerető gyöngédségnek* volt a szószólója (6^{6}), mig Mikeás az *irgalmasságról* prófétált (6^{8}) s Ézsaiás a lelki *benső szentségnek* magasztosságát állitotta előnkbe. Jeremiás a vallást egy uj szövetség alkalmával a *szivbe* iratja s Ezékiel a kősziv helyett husszivet teremt az emberi kebelbe.

Mindezek olyan bámulatos emberi egyetemes értékek, melyek nélkül üres volna a lélek világa s fejletlen az ember szelleme. Hátha idevesszük még a Jézus prófétai hivatását s sarkalatos alaptanitását a *szeretetről* egyfelől Istennel, a mi édes jó Atyánkkal, másfelől embertársainkkal szemben?! (Mk. 12^{30-31}).

Utolérhetetlen gazdag örökséggel indulhatott neki az emberiség egy uj életnek, melyre folytonos árnyékát vetette a názáreti Mesternek keresztje a Golgotán. Árnyékát a kereszt, rajta szentségtelen kezeknek nyomaival, de fényét a megdicsőült arc s az elszállott lélek soha meg nem szűnő, lelkesitő hatalmával. A szemek lehunyódtak a megtöretett testben, de feljött a legáldásosabb emberi értéknek, az *igaz szeretetnek* biztató reggele, minek üdesége és friss sugarai tulragyognak minden ádázaton és rosszakaraton a művelt, eljövendő emberiségnek nemes kebelében.

A fennvázolt leirásban az emberi életnek két tényezője vitte a főszerepet: a *közösség*, a társas oldal és az *egyén*. Az emberi közösségben találjuk kialakulva az élet feltételei megkeresésének formáit, melyek adják a kultura különböző fokait s minden kultur-

fokon megjelenik az érték is, a mindenkori müveltségnek (lelkikultura) tényében, melyért érdemes és nemes hivatás az élet küzdelmeinek megharcolása. Az első kulturforma a nomád (pásztor) élet, hol létesül a családi közösség, épül a sátor (v. ház) s megszületik a gyermekszeretet és az otthonnak megbecsülése. A nomád élet értéke a családi erények összeségében áll.

A második kulturforma a földmivelés, a községi élet áldásaival s a nagyobb társas egység kialakulásával. Legnagyobb érték a szülőföld szeretetének létesülése.

Más kulturfok a városi élet s abban az ipar és kereskedelem a becsületes munkásság alapján, ahol megszületnek a haladás eszméi s ahol másfelől összenő az ifjuság lelke tanulmányok segitségével a letünt szép klasszikus korokkal és dicső népek nagy alkotásaival.

A kereszténység hajnalhasadása előtt a fölemlitett kulturák és egyetemes emberi értékek mind napvilágot láttak volt már s képviselve voltak az emberiség egészében a nomád élet, a földmives községi, iparos, kereskedő városi, valamint a nemzeti- népi-egységek. Kifejezésre jutott az ember társas voltának hangoztatása s Jézus maga ismerte és ismertette el az egyéni ember fontosságát és értékét, mint ki Isten gyermekeként arra van hivatva, hogy Istenországában embertársa testvérévé alakuljon át.

Minden eshetőség meg volt arra, hogy a kereszténység az emberi-nem legteljesebb megnyilatkozása legyen s szervezze az embert a maga hivatásának megfelelőleg. Évezredeken át küzködött is s mikor már-már közel hittük a cél megközelitését, mindent elboritott a világ értékeinek eddig legnagyobbfoku lerombolása, elpusztitása, megsemmisitése.

Ugy áll a világ, mint szedett szöllőág s ma a népek élet-haláltusájában megrendülni látszik minden kulturális és müveltségi érték.

Kikezdik a családot, a községet, a várost, a nemzetet, az emberiséget, a vallást, a tudományt, a rendet, a becsületet, az igazságot . . . minden életformáját és értékét az embernek s a zürzavaros világból vagy egy nagyszabásu fellendülés (ami az ember hivatása volna), vagy egy szomoru leromlás fog bekövetkezni.

A változások eme világában minden emberi értéknek össze kell szednie magát, hogy ki ne zárassék a megujuló világrendből. Hamis próféták támadnak, kik bálványokat emelnek s az igaz Istent ledönteni óhajtják, akarják, próbálják. Hamis próféták, kik a veszélyt kiszinezik s az embert megadásra serkentik. Megadásra és meghajlásra, lemondásra és pusztulásra! Az ember kicsinységére, a feladat nagyságára s a munkás gyöngeségére hivatkozva, hitetlenséget és bátortalanságot prédikálnak a hamis próféták!

Nem! Ez nem helyes! A mai ember feladata óriási, mert összeomlott világa felett állva, egy teljesen ujat kell kialakitania, ha élni akar. Egy uj világot, egy szép és jó világot, egy értékes világot, ami magán viseli az isteni ember lelki nagyságát s az ember fejlődésének tagadhatatlan nyomait.

Nekünk is megvan a magunk feladata. Ránk is vár egy uj világnak nagyraépitése. Minket is sarkal a szivbe irott törvény, hivogat a lelket épitő názáreti próféta, megidéz őseinknek szelleme, kik oly széppé varázsolták századokon át drága Erdélyünknek küzdelmes életét, nagy akarásait s egyetemes emberi értékeit. Mert itt e földön fenn a hegyekben nomádélet, gyermeknevelés, lenn a völgyekben földmüvelés s falvak épitése, tovább ipar és kereskedelem s városok keletkezése mutatta a kultura haladását, mióta tudjuk s ott volt mindenütt a velük együttjáró emberi érték: a szeretet a testvértől a felebarátig s a szülőtől az édes Atyáig, a mindenható jóságos Istenig. Csak itt szerették igazán az édes anyát s az édes anyának zengzetes nyelvét; a családot, a fészket, a szülőházat s a szülőföldet; a szomszédot, a rokont, a felebarátot s általán a jót mivelő embert. Csak itt szerették igazában a hazát s itt küzdtenek a nagy, egyetemes emberi igazságokért s a legnagyobb költővel együtt a világ szabadságáért. Itt született meg a vallási és hitbeli türelem s itt nőtt nagyra az evangeliumi szellem, Jézus tanitása és ment az egyszerü nép gyakorlatába ugy, ahogy sehol máshelyt a föld kerekségén.

Embertestvéreim, itt megtalálható volt a Hammurabbi, Manu, Visnu törvénye a Halott könyve, a római jog, a mózesi törvények s minden igazságos szellem értékelése; itt megértették az élet szépségeit, miként a görög s az igazságosságot, szerető gyöngédséget, irgalmat és isteni szentséget, meg a szeretetet, mint ama nagy próféták. Itt törvény és jog uralkodtanak s becsület és igazságérzet alakult ki a szivekben és lelkekben és nekünk mind ez értékeket be kell vinnünk uj világunkba!

Nekünk erdélyi magyarságnak magasztos feladatunk van Erdély bércein belül. Ez a föld a világnak egyik legsajátságosabb és legértékesebb földje. Különböző fajok és népek éltek itt évszázadokon át s megtanulták a keresztény erény gyakorlását: az ember, a felebarát szeretetét. Nekünk magyarságnak itt az egyetemes emberi értékekért kell élnünk, hogy Isten segedelmével honfitársaink összesége faji különbség nélkül hivatása magaslatára emelkedhessék. Szent hivatásra! Nem az egymás pusztitására, hanem egymás megbecsülésére s ama szent értékek kitermelésére, melyekre Isten minden népet elhivott egyen-egyen. A XVI. sz. unitárius szelleme itt termette meg a vallás és hitszabadság gyönyörü valóságát, ami a müvelt emberiség közkincsévé vált aztán s a XX. sz. megujuló evangéliumi szelleme is meg kell hogy szülje itt az embertestvériség valóságát . . . meg is szüli. Mi óhajtjuk, mi kivánjuk, mi küzdeni fogunk érette s az lesz legboldogabb pillanatunk, amikor Jézus jóságos arca elhomályositja a sötét kereszt gyászos szinét s mindannyiunk szive összedobban, lelke megnemesül, izma megacélosodik az emberiség egyetemes értékeinek megélésében. Jőjj el óh áldott kor, létesülj te munkás, igazságos és értékes élet!

Dr. Kiss Elek.

Dal és virág.

A tavaszi szellő mint pajkos tündér illan el titokországból és fesztelen iramlása megsuhintja az erdő fáinak galyait; ha madárka ül rajta, szivébe csókolja az örömöt, amitől ajkán édes dal fakad; ha üres a galy, bűvös igét lehel reá, amitől felbomlik a rügy s kinyilik a virág.

Igy születik meg a tavasz kincse: a dal és a virág. A dal mind vidámabb lesz a kis madárkák ajkán, a rét köntöse mind tarkább lesz a zsendülő virágok szirmocskáitól. A levegő illatot lenget szárnyain és az ember szive feldobban tőle. Tavasz! Uj élet! Ebben boldogság a dal, szépség a virág, béke az illat. Mind a földön ébred és az égbe száll.

Ember, a szivedbe kivánkozik a tavasz, a dal, a virág és az illat, tárd ki ajtaját és fogadd be a vidám utast. Lelkednek kell ez a vendég, hogy fájdalmaid sebhelyére balzsamot hintsen. Csüggedsz? Elfáraszt a harc? Tárd ki hát lelked ajtaját, hadd szálljon be a dal: „Miért csüggedsz el lelkem, miért nyughatatlankodol bennem? Bizzál Istenben!“ (Zs. 42[6].) „Boldog az az ember, aki az Urban bizik és akinek bizodalma az Ur“ (Jer. 17[7].) Talán a tiszta, makulátlan tavasz büneidet juttatja eszedbe? Nem baj, csak jót cselekszik, megtanit arra, hogy vesd ki szivedből a bünt, ha boldog akarsz lenni. Javadra csüggedtél el: „Ime áldásul volt nékem a nagy keserüség és Te szeretettel kivontad lelkemet a pusztulásnak verméből, mert hátad mögé vetetted minden büneimet“ (Ézs. 38[17]).

Hallgasd a dalt! A gondolat és a szó zenévé lett benne. Béke szülte és összhang élteti. Ha bánt valami, menekülj a bántalom helyéről és keresd az összhangot. Ez kell a te szivednek, ez élteti a boldogságodat: a béke, mely a dalból csendül feléd.

Szeresd a virágot! A szépség testesült meg benne. Szépség kell a te szivednek. A szépség jóságot ajándékoz neked és testvéreid fájdalmaihoz gyógyitó balzsammal vezet. Távol tartja tőled a rutságot: a bünt, ami megront és elszakaszt mennyei Atyádtól.

Kövesd az illatot! Virág kelyhében ébred és a virág lelkének ártatlan álmait viszi gyöngéd szárnyain az Ur szine elé. A te szivedben kelt nemes érzés és nemes gondolat is, mint az illat, ugy emelkedik az égbe s jó Atyánknál tetszésre talál. Nemes szived izenetéért megáldja életedet és megdicséri földi sáfárkodásodat.

Ezt az égi dicsérő szót keresd, ezért élj a földön, tavasz elején azért kezdj mindig uj életet, mert „Megszárad a fü, elhull a virág, de Istenünk beszéde mindörökre megmarad!“ (Ézs. 40[8]).

Dobai István.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Küldjétek gyermekeitektet minél többen a középiskolába és ne vessétek meg a kereskedelmi és ipari pályákat!

Jézus halála és feltámadása.

A sátoros ünnepek is — mint egyebek — a maguk időközeivel el-elkövetkeznek. Azok a Jézussal történt események kiemelkedőbb fordulatainak emlékére vannak bevezetve az Ő követőinek vallásos életébe.

Ezek közül kinek-kinek egyéni lelkisége szerint egyik, vagy a másik fennségesebb, magasztosabb ünnep.

Örömökben leggazdagabb a születés ünnepe.

Lesujtásában is elhatározásra biróbb, *legtanulságosabb,* a nagypéntek, mert ezáltal mutatta meg, igazolta be Mesterünk, hogy az igazságot nemcsak hirdetni, hanem azt követni s azért helyt is kell állani a legdrágább áldozat árán is.

A többi következő ünnepek költészete a megujhodás, a fölemelkedés, a lélek megtermékenyülés fenséges gazdagságával gyarapitja a lelki kincseket.

Az ünnepek elkövetkeznek, midőn is a fogékony, igaz hivőknek áhitatos fenségükkel árasszák el lelküket. Az ünnepek elmulnak, miután a szép, a nemes, a hasznos lelki javak befogadására, gyümülcsözésére alkalmas lelkek a meggyarapodás boldog kielégitő, jóleső tudatával szinültig telve maradnak.

Boldog lehetne az emberiség, ha egyedei, vagy az egyénekből összehozott különféle szervezetei az emlitett áldott lelkiség birtokosai volnának.

Boldog is volna, ha legalább a többsége őszinte, igaz s nem szinlelt, képmutató, álnoksággal bélelt, látszatszerinti követője volna az *igazság* felavatott Mesterének.

Ma általános boldogságról beszélni balgaság volna, mert az emberek csak akkor boldogok, megelégedettek, ha az igazságot és egymást *őszintén* tisztelik, becsülik, szeretik.

Eszerint a szeretet Mestere hiában hozta volna a legnagyobb áldozatot az igazságért?

Mennyire örvendetes volna, ha azt lehetne megállapitani, hogy: nem hiában!

Vannak azonban sokan, akiknek számára Jézus végképp elmult, mert „Nem azoké a mennyeknek országa, akik csak modják: uram, uram!“

Az ilyeneknek csak elmulást jelképező Nagypéntekjük van, megujhodó Husvét nélkül.

Vannak — sajnos ma kevesebben — olyanok is, akiknek halálával a megerősödés s abból eredőleg megujhodás termékenyitő áldását juttatta a nagy Mester.

Ez utóbbiak a letörésnek látszó Nagypénteken a fájdalomból nem kétségbeesést szenvednek, hanem az erős, igaz hit alapján megujhodást, igazi Husvétot nyernek.

Ezek az emberiség lelki életének izelitői.

Ámbár a mai emberek legtöbbjének s egyedekből keletkezvén

á szervezetek, igy ezek csoportjainak élete is minden keresztényiesdi szinjátékuk ellenére is csak árnyképformái a krisztusi igaz keresztényiességnek; azért nem veszett el a krisztusi keresztény igazság eszméje, ereje. Az megmarad, fenntartatik és beplántáltatik ezen igazságok várományosainak lelkébe és azon keresztül majd egy elkövetkező megujhodásban felfrissült embertömegben az Igazság diadalára, dicsőségére.

Ezt a tanulságos Nagypénteket, ünnepi magasztosságával, ezt a megujultságban örvendetes Husvétot megérők és megélők részére a mostani gyászos nagypéntekek s szinleges husvéti megujhodások helyett egy boldogabb idő következik, vagyis azok számára, kik a krisztusi tanuságtételből nemcsak a beszédbeli, hanem a tanuságtevő cselekedetbeli igazságok szolgálatába állanak.

A bibliai idő messzeségeiben is voltak a mostaniakhoz hasonló állapotu szakaszok, mire az idők rendjén feljegyzett csapások jöttek ostorozásként, az elfajulások elmaradhatatlan büntetéseként.

Az idők végtelenjének ma is egy ilyen csapásos, lejtős szakaszán csuszik az emberiség.

Ma a gyermek nem tiszteli kellően szüleit, nem becsüli a felnőtt embereket és az intézményeket.

Ma a család viszonya is legtöbb esetben lazább szerkezetü a kelleténél.

Ma az erkölcsök külső formái és belső lezajlásai ellen is sok jogos kifogás eshetik. Ma legtöbben inkább kifelé, másoknak igyekeznek tetszelegni, mint otthonias, bensőséges, kölcsönösen boldogitó családias életben megtalálni és betölteni hivatásukat.

Ma legtöbben semmit sem akarnak tenni, sem áldozatot hozni a közösségért, csak hasznot harácsolni belőle.

Ma a mindnyájunk édes, jó Atyjának imáinkban való hódolatteljes keresése helyett, amolyan félválról emlegető félszeg szólásmódok repkednek Felőle és megbotránkoztató szidalmak száguldnak Feléje.

Ma az emberek nem őszinték és önzésükben igen gyakran nem is igaz igyekezetüek egymással szemben.

A felfuvalkodott, képzelgő emberek a számottevő embert önmaguktól indulva fölfelé képzelik csak. A kisebb fokozatuakat eljárásaik vak eszközeinek szeretik leszoritani és kihasználni.

A rideg önzés, a főlényes gőg csak az én fogalmát szeretné ösmerni s annak kivánalmait kielégiteni ugy az egyes, mint többször a csoportozatok életében is, mire azt találta álnok védelmül, hogy: „a cél szentesiti az eszközöket“. Pedig a cél legyen mindig *szent* s az eszköz *tiszta*. Akkor az ebből fakadó erkölcs nem rozsdás soha.

A rideg, jégkéreg bevonatu önzők szivtelenül eltaposni is képesek embertelen igájukba fejüket be nem hajtó embertársaikat.

Ezek és az ezekhez hasonló ferdeségek s ezek fattyuhajtásai és termékei nem a krisztusi elvekből sarjadzottak és fejlődtek ki. Ezek követői részére megujhodást szülő áldás nélkül mult el Jézus, kiknek számára csak Nagypéntek van, Husvét nélkül.

Mi e gyászt árasztó Nagypéntek fölött áttekintve, áhitattal reméljünk egy megujhodást árasztó Husvétot!

De hogy ez elkövetkezzék, ahhoz nemcsak hangzatos szólamok, hanem krisztusi eszmék: az Atya, az Igazság és egymás *őszinte*, igazi megbecsülése, cselekedeteinkben beigazolt szeretete szükséges, mert *nem az a fontos, hogy mit beszélünk, hanem az, hogy mit cselekszünk.*

Hozzon egy tanulságos Nagypéntek egy lelki megtisztultságban őszintén megujhodott Husvétot! *Patakfalvy Zsigmond.*
tanitó.

NŐK VILÁGA.

Husvét ünnepére.

. . . És ujra itt a szép tavasz!

Az élet él tovább. Szemek könnyezhetnek, szivek vérezhetnek, koporsóra hullhatnak rögök . . . Az élet él tovább és uj tavaszok zsendülnek a hervadások és fájdalmak fölött.

Tavaszi nap kacag be hozzám. Oh milyen véghetetlen az Urnak kegyelme! Elgondolom: a gyásznak, fájdalomnak sötét borujába is beragyog olykor-olykor az öröm édes, enyhületet hozó derüje. Néha talán órákra, máskor csak pillanatokra, de mégis érezzük, hogy lélekben erősödünk általa s ha csüggedtünk, lelkünk szárnya ujra emelkedik.

Ilyen édes, ilyen enyhületes öröm legyen minden jó ember számára — e borus, felhős jelenben — a Husvét szent, reményes ünnepe!

S ha e megszentelt öröm szemünkre küldi a könny drága harmatát, hulljon pár csöppje azoknak emlékére is, kik már elnémult ajakkal hallgatnak odakint az örök csend birodalmában . . .

A jóságos Isten kegyelme végtelen! Szemek könnyezhetnek, szivek vérezhetnek, koporsóra hullhatnak rögök . . . az élet él tovább s uj tavaszok zsendülnek hervadások, fájdalmak fölött.

Ürmösi Károlyné.

Kötőke.

Szépen sikerült, gazdag müsor tette élvezetessé, a kolozsvári D. F. egyleti „Nőkszövetsége“ által rendezett harmadik kötőkét f. évi március 8-án.

I. Konferált: Gálfi Lőrincz theol. tanár.
II. Hegedült: Hartmann Gréte, zongorán kisérte: Érsek Mária.
III. Előadás: Miss Louisa Lee Sohuylerről.

IV. Schumann: „Czigányélet“, vegyeskar, zongora kisérettel.

V. Népdalokat énekelt: Dr. Bartha Istvánné zongora- és zenekisérettel.

A „Nőkszövetsége“ hálás köszönetét fejezi ki az élvezetes szép müsorért minden szereplőnek szives közremüködéséért.

A következő kötőkét f. évi április hó 12. (kedden) délután 5 órai kezdettel tartja meg a „Nőkszövetsége“. Felhivjuk unitárius közönségünk figyelmét mint ez évben utolsóra.

A kötőke egyik pontja egy Miss Louisa Schuylerről tartott előadás volt. A közlöny mult decemberi számában röviden ismertettük e valóban kiváló amerikai asszony életének munkásságát, s igy most csak az előadás befejező részét közöljük:

„Miss Schuylert az Amerikai Unitárius Társaság örökös tagjának választotta, a Columbia egyetem pedig diszdoktorává fogadta, s pár év előtt az arany Roosevelt-emlekérmet is megkapta, még pedig a közetkező megokolással:

„Azok az elvek, melyeket már 50 év előtt hirdetett, a modern philanthropia közhelyei lettek. Mindazon reformok, melyeket ő kezdeményezett, immár törvényekké is lettek az Unio legtöbb államában. Ő a megalapitója Amerikában a modern szociális munkának és az a nagyszerü szociális szolgálat, amelyet a mai amerikai fiatal női nemzedék teljesit, a Miss Schuyler uttörő munkájának az eredménye“.

Miss Schuyler azon irigylésreméltóan ritka teremtések közé tartozott, akik diadalra viszik minden eszméjüket. E siker titka elsősorban az volt, hogy mindig szent, nagy célokat tüzött maga elé és szivének egész melegével, lelkének teljes odaadásával állott szolgálatukba, de nem kevésbbé az is, hogy meg volt benne a szükséges szervező képesség, mely egy ritka és értékes adománya a Gondviselésnek. Ő azon kiválasztottak közé tartozott, kikben lelki nemesség és belátás szervezni tudó energiával párosult, igy ideálizmusa reális alapokra épitett. Bizott abban, hogy van elég sok lelkes odaadó honfitársa, kiknek támogatásával sikerül megküzdnie a rideg közöny és önzés minden ellenszegülésével.

És nem remélt hiában, — a fiatal amerikai női nemzedék nagyszerü társadalmi munkát teljesit.

Ezt kellene, hogy megtanuljuk tőlük.

De talán meg is történt a helyes uton való elindulás. Immár esztendejénél több nálunk is elkezdődött a nők komoly szervezkedése, mely minden öntudatra ébredt asszonyt a nő és gyermek védelmében, a szenvedők, szegények és elhagyottak érdekében folytatandó nagy társas munkára hiv.

Minden szervezkedésnél szükség van egy központi szervre, mely a mozgalmat irányitja s a csendben dolgozók nagy sokaságára. Ez a központi szervünk megvan és mindnyájunknak csak gyönyörüségére szolgálhat látni, hogy milyen céltudatos, komoly munka folyik. A vidéki szervezkedés is várakozáson felül mindenfelé szépen

megindult es fejlődik, mert a központ tulajdonképen minden csatlakozótól csak azt kéri, hogy eddigi egyletének keretein belül igyekezzék a közjót szolgálni.

Egyelőre felvilágositó munka is folyik, mely a nő mai helyzetét tisztázni igyekszik. Az „Asszonyok munkája“ rovat az „Ujság“ vasárnapi számaiban többnyire ilyen irányu cikkeket hoz s bizonyára sok kétkedő női léleknek nyujtott már erkölcsi támaszt.

A vezetőség feladatának magaslatán áll és hivó szava nem lesz pusztában elhangzó szó, mert hiveit az Igaz, a Szép és a Jó zászlaja alá toborozza, a nő és gyermek védelmét komoly társadalmi munkával szolgálni!“

És itt örömmel kell megjegyeznünk, hogy unitárius asszonyainknál nem talált siket fülekre e hivó szó. Ha a „Tartsunk össze“ mozgalom mult, azaz első évi jelentését átnézzük, csak gyönyörüségünkre szolgálhat látni, hogy *36* nőszövetségünk mint egy ember állott e kibontott zászló alá!

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Misszió.

Kulturmunka a falvakon.

Népünk jövője.

Előző három közleményünk követendő szempontok és irányelvek megjelölésével tulajdonkép a jövő képét akarta e helyen — elnagyolt vonásokban — megrajzolni. Befejező végszavunk nem ráma, hanem inkább magyarázat a rajzolt képhez.

Minden tiszta látókörü, józan itéletü ember előtt világos, hogy általános világkép, közmüveltség nélkül élethajónk akár az egyház, akár a kisebbségi sors vizein előbb-utóbb el fog akadni, veszélyes zátonyra fut. Népünk szellemi szintjének emelését minden erőnkkel munkába kell venni, mert azon a szinvonalon, ahol ma e tekintetben állunk, a közélet jelentős, perdöntő kérdéseinek megoldása lehetetlen. Magam, bármily komolynak lássam helyzetünket, nem tudom osztani azok lemondó véleményét, kik a régi görög sorstragédia irók, vagy török fatalista hivők módján kikerülhetetlennek tartják a megirt végzetet, könyörtelen emberi sorsot. Még, ha török-görög volnék, akkor sem tudnám előre megmondani, hogy a sors könyvében népünk számára mi van feljegyezve. Hátha jobb sorsra vagyunk érdemesek, hátha a jövő nem lesz olyan kegyetlen hozzánk, mint a sivár, fojtogató jelen? Ki tudja?!

Mindenesetre azon kell lennünk, hogy az óhajtott szebb jövő felderüljön. Ennek érdekében szálltak sikra a „látók“, emberi nemünk jobbjai. Ennek érdekében sóhajtozott a keményhangu Hóseás: *„Elvész az én népem, mivelhogy tudomány nélkül való.“* S aztán a nemzetféltő és müveltséget sürgető Hóseások, Széchenyik

nemcsak sóhajtozni tudtak, hanem alkotó munkaterére lépve, azon is igyekeztek, hogy a nép ne vesszen el.

Találkozunk néha olyan bárgyu felfogással is, hogy a felvilágosodás, a kultura az emberiségnek ártalmára van. Komolykodó erkölcsbirák csak a fény nyomán huzódó árnyékot látva, kimondják az észnélküli szentenciát: agyon kellett volna ütni azt az embert, ki az első betüt feltalálta. Mintha csak a XVIII. század rideg humanistáját hallanók, ki a magántulajdon visszaéléseitől megundorodva ép ily félszegül hangoztatta: „agyon kellett volna ütni azt az embert, ki legelőször azt merte mondani: *enyém.*“

Amondók vagyunk és sietünk a kultura megbizásából közhirré tenni, hogy mind a két ütéssel pont az emberiséget ütötték volna agyon. A tudásvágy és a tulajdonérzet olyan két hatalmas lenditő erő az emberiség életében, hogy e vérünkké vált hajtóerők nélkül a mai birtokállomány megszerzése, fölemelkedésünk, szellemi berendezkedésünk valóban elképzelhetetlen. A visszaélések alig renditik meg, inkább megerősitik a törvényt, ha annak alapja a lelkekben van.

Az az egyéni vélekedés, hogy falusi leány kezébe nem kell regényt adni, mert álmodozóvá teszi és rossz lépésre csábithatja, végső elemzésben és következményében azt jelentené, hogy épitsünk kinai falakat, zárkózzunk el teljesen a várostól s ne bocsássuk lelkünkbe a világosság sugarait. Pedig, ha szüklátókörünk engedné, észlelhetnők, hogy ahol virágzó élet van, ott az eddigi válaszfalakat is rendre mind lebontogatják s egyáltalán nem félnek a világosságtól. Ugyan, miért is félnénk, mikor az emberi természetben gyökeredzik, mikor annak égő szomját maga a teremtő Isten oltotta keblünkbe! A bibliai világteremtés munkáját is azzal inditá be. Ha ártalmára lett volna a földnek, a világmindenségnek a fény, akkor az Ur azt mondotta volna: Legyen sötétség! De forditva történt s igy indulhatott el utjára az ember.

Fajtájának egyik legnemesebbike, a halhatatlan költőfejedelem, Goethe is utolsó lehelletéig ezt sürgette: „*Több világosságot!*“ Sötét korunk sok lelki tévelygéséből, beteg társadalmunk ezer vérző sebéből a megtérésnek és felgyógyulásnak lehetőségét, egy uj lelkiteremtés ez uj kijelentés alapján adhatja meg: *több és igazabb műveltséget!* Lelki fertőzések, ragályok széthurcolásában az igazi müveltségnek nincsen büne. Fertőzés ott történik, hol a kultura a lélek ruházatán külső, könnyen lemálló máz, üres, fénytelen csillogás.

Természetesen lelkiismeretes vezető mindig tudja, mit csinál, mikor falusi népe előtt a szellemi élet sorompóit felnyitja. Ismeri a a valódi gyártmányt és hamis utánzatát. Tudja, mi való a tájékozatlan elmének. Tudja, hogy a szellemiekben kisded, fejlődő teremtmény mily tápanyagot képes megemészteni. Mint az apostol is tejnek italával táplálta a Krisztusban gyöngéket, mert a kemény eledelt — szerinte — még nem birták volna meg.

De azt se felejtsük ám, hogy népünknek már egyszer a kiskoruságból nagykoruvá kell érnie. Fel kell adnunk rája a mérföldlépő óriás csizmáit, hogy a más népek által jól ismert szellem területét az eddigi ügető tempó helyett gyorsabb tempóban bejárhassa. Nincs veszteni való időnk. Az élet száguldó gőzparipája rég megadta a jelt, hogy üljünk már fel a vonatra, mert lekésünk róla s a versenyben és küzdelemben alól maradunk. Miért tuszkoljuk ugy egymást, hogy eredj te, menj elől, miért ne menjünk mind, akik vezetőknek születtünk és vezetésre képesek vagyunk? Miért hánytorgatjuk föl annyit egymásnak, hogy a falu sötét, sáros, elmaradott? Ne keressük a mulasztó tettest, ne kiáltozzunk a felelősség után, mert, ami azt illeti, ezért az elmaradottságért mindannyian felelősök vagyunk! Azt, hogy a világon falu is van, ott is élnek emberek, kik nem szánalmas páriáknak, jámbor kéródzőknek, hanem kulturtényeknek születtek: mind társadalmi, mind egyéb vonatkozásban valójában csak most kezdjük felfedezni. Magunkra vessünk hát, ne a népre, ha az bizonyos kérdéseket — melyek ma már létünk kérdéseivé sulyosodtak — nehezen ért meg. Hogyan értené, mikor mindig gyermekcipőben járattuk s nem igyekeztünk idején önállóságra nevelni, nagykoruvá fejleszteni!

A dermesztő, fagyos télnek vége; langyos tavaszi szellő járja át és ébresztgeti a határt. Vajjon a lomhán alvajáró falu ébred-e már?

Egy nap a kulturház olvasótermében szivszorongva lestem, mikor lépik be az első hirnök, mikor veszi először kezébe a kulturszomj, a haladni vágyás az ott kinálgatózó lapokat, könyveket. Megjött. „Egy fecske nem csinál tavaszt“ — gondolám némi keserüséggel, mikor egyszerre enyhülni kezdtem, mert uj társak, ujabb rajok érkeztek. Egy fecske nem csinál tavaszt, de több fecske, sok-sok fecske már a tavasz közeledtét jelenti.

Oh jövel áldott, szent kikelet, uj életünk viruló tavasza! Lehellj ránk életpezsditő fuvalmiddal, szegélyezd virággal kopár utjainkat. Langyesődet permetezd rá omló barázdáinkra. Pajzán napsugárod meleg, simogató csókját tűzd rá az alvó rügyekre. Hadd boruljanak termékenységet igérő, fehér menyasszonyi ruhákba a fák. Hadd zengjen, zümmögjön, illatozzék a határ. Büvös-bájos, édes muzsikáddal ejtsd hatalmadba a falu szivét, hogy munkájával és áldozatával téged követve, töltse be kulturhivatását, értse meg a jövő zenéjét.

— Falusfelem, bajtárs! Testvérem a bajban, szenvedésben! Add a kezed. Üzentek. Hivnak. Jer, a müvelődés közös utján induljunk el a boldogság felé!... *Keresztesi Dénes.*

Örvendetes jelek. Mult számunkban a nyugtázásból láttuk, hogy *Pek Emil Ágost* úr Budapestről 1000 leuval lépett be Egyletünk alapitó tagjai közé. Mai számunk nyugtázás rovatában lát-

juk, hogy *Dr. Zsakó Andor* úr Kőhalomból szintén ujabb 500 leuval emelte fel már régebben befizetett alapitói diját. Valamint, hogy *Imre Zsigmondné* áll. igazgató-tanitó neje, ez a szórványban lakó lelkes unitárius nő Kibédről 500 leuval lépett be Egyletünk alapitói közé.

Felemelő és követésreméltó példái a buzgóságnak és áldozatkészségnek! Épitő munkát jelen helyzetünkben csak ilyen lelkes *tettekkel* lehet végezni.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyleti élet és munkásság.

A firtosmartonosi Unitárius Nőkszövetsége január hó 30-án, febr. 13-án és 27-én tartotta meg szokásos összejöveteleit. Január 30-án és febr. 13-án szavallatok és felolvasások voltak. Szavaltak: Katona Ferencné, Gálffy Ferencné, Káli Albertné, Geréb Mózesné, Bajka Rózsika. Felolvasott több asszony. Vári Dénes helybeli birtokos méltatta a nők munkásságát s versét a Nőkszövetségének áldásos müködéséről Fekete Mózes szavalta el. Tréfás párbeszédet mondottak ifj. Demeter Ferencné és Vajda Ferencné. Egyházi énekkel kezdődik és végződik minden előadás, mert örömmel jelenthetjük, hogy január hónapban megalakult a nők dalárdája is Gálffy Ferenc tanitó vezetése mellett. Minden szombaton egyházi éneket tanulnak az asszonyok és leányok harmonium kisérettel. Február 27-én farsangi estét rendezett Nőszövetségünk 790 leu tiszta jövedelemmel. Az elnöki megnyitó után András Róza, Katona Ferencné és Káli Albertné szavaltak. Azután szép tréfás dialogok, monologok és trialogok következtek. „A revolver“-t Gáspár Ida és Fekete Mózes, „A figyelmesség áldozatá“-t Nagy Ida, „Mézes hetek után“-t Sipos Eszti és Derzsi Géza, „Hölgyek panaszá“-t Bajka Rózsika tanitónő, „Az adóvallomás“-t Gáspár József megyebiró és Vass Árpád birtokos, „A mester darabot ir“ trialogot ifj. Demeter Ferencné, Vajda Ferencné és Vass Albertné adták elő. Záradékul a farsangi álarcos felvonulás volt, amelynek szereplői: Karnevál herceg a vig farsangi király (Káli Albertné) vezetése mellett, hirnökének (Bajka Rózsika) kürtszavára egyenként, vagy párosan jelmezeiknek megfelelő tréfás mondókákkal mutatkoztak be a szinpadon átvonulva. Képviselve volt minden népszerü jelmez: kéményseprő (Simon Balázsné), virágárus leány (Szentpáli Elek), vén leány, vén legény (Vass Albertné, ifj. Demeter Ferencné), menyasszony, vőlegény (András Róza, Vass Elvira), pék (Demeter Domokosné,) sósborszeszes üveg (Vass Mózesné), levél (Nagy Ida), drótos tót (Vajda Ferencné), kártyavető cigányasszony (Vass Mihályné), bohóc (Sipos Eszti), rikkancs (Vass Feri), ördög (Derzsi Géza), kukta (Fekete Mózes). Élénkké tette a különben is vidám hangulatot az Énlaki

Mükedvelő Zenetársaság szives vendégszereplése Zsakó Gyula tanitó vezetése mellett. Előadtak három szép zeneszámot. Egy énekszólót Kerestély Márta, hegedün kisérte Kerestély Márton. E helyen mondunk köszönetet nekik szives közremüködésükért, mellyel nemcsak kiegészitették, de vidám farsangi estté varázsolták előadásunkat, mit tánc zárt be és a legvidámabb hangulatban távozott közönségünk.

A referens.

Az Olthévizi Dávid Ferenc Egylet 1927 március hó 1-én, hushagyókedden este müsoros estélyt rendezett szép erkölcsi és anyagi sikerrel. Az estély müsorán szinre került Follinus Aurélnak „Szeget-szeggel“ c. népszinmüve. Az ifjak, akik a szindarabban szerepeltek, mindannyian tanubizonyságot tettek arról, hogy kellő utmutatás mellett, készek a jónak, a szépnek a követésére, a tanulásra, az önképzésre. Ez itt ebben a községben, ahol az alkohol meglehetős bőven arat az emberi boldogságban, mindenesetre fontos mozzanat, mely példát mutatott és mutat arra, hogy a lélek, a szellem müvelése által is lehet igazi örömben részesedni. A másik örvendetes tény ez előadással kapcsolatban az, hogy a tiszta jövedelemből egy négyezer leus alap létesittetett a templomi fütés beinditására; egy kályha és az ehez tartozó felszerelés beszerzésére s ha Isten segit még egy-két igy sikerült estély és a hivek áldozatkészségének most már csak mérsékelt igénybevétele után, az olthévizi gyülekezet a jövő télen fütött templomban hallgathatja az Urnak igéit. Erre a gondolatra szeretném e kis beszámoló keretében unitárius testvéreim figyelmét felhivni. Mindnyájan tapasztalhattuk különösen a karácsonyi urvacsoraosztás idején, hogy milyen rideg télen a fütetlen templom. Egy kis jóakarattal, áldozatkészséggel, találékonysággal mindenütt lehetne megfelelő összeget előállitani; ha egy-két év leforgása alatt is s abból az ajtókat, ablakokat kissé rendbe szedve, egy szép izléses cserépkályhát beállitani, ami amellett, hogy az idő zordonságán enyhit, némi diszére is szolgál amugy is egyszerü templomainknak. A szükséges tüzifát pedig, amint itt is gyakorlatban van, a kepe-fa egy pár darabbal való megpótlásával minden nehézség nélkül elő lehetne állitani. Gyengébb szervezetüeket, öregeket sokat visszatart a templom látogatásától a hideg templom, hol különösen, ha megfelelő jó meleg ruhájuk nincsen, igen könnyen meghülhetnek. Mindezeket a gátló körülményeket a templom fütésének a megoldásával könnyen ki lehetne küszöbölni s ezzel a jelentős lépéssel járulnánk hozzá templomaink vonzóbbá tételéhez; másfelől pedig az ott romboló s különösen a padokat, padlót tönkretevő nyirkosságot s ennek nyomában elharapódzó gombásodást lehetne jelentős mértékben megakadályozni. Az egylet keretében minden második vasárnap este (egyik vasárnap este a Nőszövetségé) vallásos estélyeket tartunk énektanulással, bibliamagyarázattal, felolvasással, szavallatokkal igen élénk érdeklődés mellett. És még egy örvendetes tényt kivánok fel-

emliteni. A birtok-arány szerinti keperendezést, mely éveken keresztül minden tárgyalása alkalmával merev ellenállásra talált az egyházközség tagjai részéről, a jelen évi esperesi vizsgálószék ittléte alkalmával tartott közgyülés egyhangulag megszavazta. *K. J.*

Egyházi élet Segesváron. Egyházi egyleti életünk ma már olyan mederben halad, hogy csak diszére válik tevékenységével nemcsak az unitáriusságnak, hanem a magyarságnak is. Rendezett estélyeinket, ismeretterjesztő előadásainkat ma már nyelv és felekezeti különbség nélkül látogatják a segesváriak. E maroknyi, de élni akaró unitárius sereg kebelében K. Kénossy István elnök agilis vezetése alatt igen szép eredménnyel müködik a D. F. Egylet. Minden hó 15-én programos vallásos estélyt rendez az imateremben változatos, gazdag programmal. A Nőkszövetsége ujonnan választott vezetősége Kelemen Jenőné elnöknővel élén az unitáriusság iránti közérdeklődést tevékenységével állandóan felszinen tartja. A rendes havi összejöveteleken kivül minden hó 23-án társas vacsorát, teaestélyt rendeztek. Ezeken felolvasásokkal, szavalásokkal, szóló és karénekkel szórakoztatják az egybegyült hiveket és vendégeket a mi lelkes unitárius nőink és leányaink. A Nőkszövetsége vezetősége mellett a munkában ott áll tevékeny papnénk az ifjusági leányegylettel, melynek elnöke, valamint a városszerte tisztelt lelkészünknek és mindenben méltó segitő társának az érdeme, kik évek fáradtságos munkájával egy munkaszerető, tevékeny gárdát neveltek a segesvári unitáriusokból. Az 1926. évben a püspöki vizitáció alkalmával müsoros müvészestély szegény egyházunknak 7000 Leu tiszta jövedelmet hozott. A Nőkszövetsége és leányegylet által az év vége felé rendezett két teaestély és társas vacsora 3555 Leu tiszta haszonnal zárult. Áldozatkész asszonyaink nemcsak munkássággal járnak jó példával előttünk, hanem anyagi téren is lelkesitő példát mutatnak az összeségnek, az egyes estélyekre tésztát, tombolatárgyakat adományoznak. Elmult évi estélyekre Csutak Józsefné, Dénes Mózesné, Rózsa Jánosné, Nagy Béláné, Kelemen Jenőné, Lőrinczi Irma tésztát, Benkő Jánosné, Dánkuj Zsuzsánna, Radó Ida tombolatárgyakat adományoztak. Karácsonyra a Nőkszövetsége és leányegylet vezetősége városszerte gyüjtést rendezett az unitárius gyerekek részére felállitott karácsonyfára. 46 unitárius gyerek kapott különféle ruhanemüekben segélyt. Ezek közül mintegy 15 szegénysorsu teljes öltözék ruhánakvalót, a többi meg egy-két ruhadarabot kb. 8000 Leu értékben. Pénzadományok 1700 Leut tettek ki, mely összegből karácsonyi csomagokat, cukorka, füge, tészta, alma tartalommal ajándékozott a Nőkszövetsége az összes unitárius gyerekeknek, mintegy 86-nak. A fennmaradó összegből két szegény családot segélyezett 500 Leuval. Mindenki erejét megfeszitve áldoz, küzd bizalommal, jövőbe vetett hittel, reménnyel, a templomért. A Nőkszövetsége által eddig hangya-szorgalommal összehozott Leuk — 21000 Leu készpénz — az épitendő templom alapja cimen az egyház részére vásárolt 470 négyszögöl beltelek vételára törlesztésére átadatott az egyháznak. *Kelemen Jenő.*

Egyházi és iskolai mozgalmak.

József napja alkalmából a főtisztelendő Püspök urat üdvözölte az ifjuság és különösen kedves meglepetés volt a püspöki családra a kis leánykák virága és szivbeli jó kivánsága, hogy jó egészségben élvezhesse a főt. ur és mélt. asszony az eljövendő tavaszt. Az Egyház képviselői is megjelentek a püspök ur előtt jókivánataikkal s hálás érzelmeikkel Isten iránt, hogy a betegségből fölépült a legnagyobb unitárius József.

Teljes felgyógyulást kivánunk mindkettőjüknek.

Szent-Iványi Sándort a főtisztelendő ur kinevezte kolozsvári rendes lelkésznek, beköszöntője Virágvasárnapján lesz, mely alkalomra minden érdeklődőt szivesen lát az egyházközség.

A magyar lutheránusok sok küzdelem után elérték, hogy maguknak superintendenst (püspök) és főgondnokot választhattak Frint Lajos, illetve B. Ambrózy Andor személyében, kiknek hivatalukba való ünnepélyes beiktatása 1927. ápr. 3-án volt Aradon.

Sok szerencsét és Istennek áldását kivánjuk e két kiváló férfi és egyházuk müködésére.

Beethoven emlékére a kolozsvári unitárius főgimnáziumban f. hó 3-án délután az ifjuság egy minden tekintetben jól sikerült és nagyszabásu ünnepséget rendezett. Dr. Borbély István igazgató ismertette Beethoven életét s méltatta művészetét; az ifjuság énekben és zenében (B. művei) hódolt a nagy művész emlékének. Ütő Mária valóságos lázba hozta a közönséget kitünő zongora-játékával s Ütő Lajos lelkiismeretes munkáját dicsérte a programm művészi magaslaton álló megoldása.

Simén Domokos: Szentháromság c. művét a Teol. Akad. könyvtára számára szivesen vennők, ha valaki megküldené.

Dávid Ferencz tordai képét keresi a *felsőrákosi* egyházközség megvételre. Akinél van eladó példány, értesitse az illető lelkészi hivatalt.

Pál Tamás küküllődombói lelkész f. évi február hó 26-án tartotta esküvőjét Szántner Mancikával. Az esketést Gvidó Béla a küküllőköri esperes végezte a küküllődombói unitárius templomban a küküllődombói hivek és nagyszámu előkelő közönség jelenlétében. Az eskető esperes szivből jövő szavaihoz és jókivánságaihoz a jelenvoltak őszinte, igaz jó kivánságai csatlakoztak s az igaz szeretet vette körül az ifju párt, mely ennek jegyében indult a boldognak remélt és kért élet utjára. Isten frigyüket áldja meg.

Az alsóboldogfalvi unitárius egyh.-község aranykönyvéből. Az orgonaalapra a következő adományok folytak be: Dr. Ferencz József a hitelszövetkezetek igazgatója 200, Bán Pál 100, Bán Pálné 100, Gyarmathi József 100, Barcsa Lidia 100 leu. Az egyházközség hálásan köszöni az adományokat.

Erdélyi kulturális kérdések cimen Husvét után megjelenik egy 64 oldalra terjedő kis munkám kb. 25—30 leu árban s akiket érdekel Erdély jövő sorsának kérdése, felhivom figyelmüket e kis műre. *Dr. Kiss Elek.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 22-től március 23-ig

tagsági és előfizetői dijat fizettek: Lakatos Ferenc Kolozsvár, Gálfi Ferencné, Gáspár Jánosné, Simon Balázsné, Bajka Rózsika, Gáspár Ida, Jakabfy Mózesné, Török Mihályné, Gáspár Ferencné, Id. Vass Mihályné, Vass Eszter, Demeter Józsefné, Özv. Vass Ferencné, Csiki Zsigmondné, Özv. Blotár Jánosné Firtosmartonos; Unitárius Egyházközség Homoródszentpéter; Bálint János, Dr. Hankó Domokos Brassó 1926-ra; Csinády Jánosné Nyárádszerda, Simó József Petrozsény, Unitárius Főgimnázium Könyvtára Székelykeresztur, Dr. Zsakó Andor, Unitárius Egyházközség Kőhalom, Varga Sándor Segesvár, Sándor Gergely, Kökösi Imre, Szolga Ferenc, Csüdör Béláné Brassó 1927-re; Molnár Gergely Sósmező 1926—1927-re; Palatka Domokos Balázsfalva 1925—27-re; Guman Jenőné Kolozsvár, Szentpáli Albert, Andrásy Árpád, Pál József Brassó 1925—26-ra; Halmágyi Károlyné Brassó 1923—1926-ra.

Alapitói dijban fizettek: Kovács Kálmán Kolozsvár 200 Leu, Kovács Imre Kálnok 500 L., Özv. Györke Lajosné Kolozsvár 200 L., Lászlócky Ilus 200 L., Ürmösi Károly 100 L., Dávid Antalné Arad 100 L., Gyulay Árpád, Id. Fajk Istvánné Kolozsvár 500—500 L., Dr. Zsakó Andor Kőhalom 500 L. (másodizben), Imre Zsigmondné Kibéd 500 Leu.

Kolozsvár, 1927. március 23.-án.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Irodalom.

Dr. Boros György: Dr. Brassai Sámuel élete.

Kolozsvár. 1927.

Örömmel jelentjük olvasóinknak, hogy Brassainak régen várt életrajza, — mint már mult számunkban is jeleztük, — megjelent. A mű kézirata már 1914-ben készen volt, de a mostoha körülmények miatt a szerző csak most tudta kiadni nagy anyagi áldozat árán. Brassai 1897-ben halt meg s e mű, halálának 30 éves évfordulójára, ércnél maradandóbb emléket kivánt állitani a nagy férfiunak, aki nemcsak a magyarság egyetemének, hanem nekünk unitáriusoknak, Dávid Ferenc Egyletünknek, halhatatlan büszkesége és vezéregyénisége.

A terjedelmében is nagyarányu mű (372 oldal) a hangyaszorgalommal összegyüjtött adatoknak valóságos tárháza s nemcsak Brassai életére vonatkozólag tartalmaz alapvető fontosságu adatokat, hanem az ő korának, Erdély vele egyidejü társadalmának és müvelődéstörténetének is nemcsak rendkivül becses, hanem egyuttal nagyon érdekes és hű rajza. A magyar müvelődésnek alig van érdekesebb, ragyogóbb és eseményekben gazdagabb korszaka,

mint az a század, amelyet Brassai is átélt. Az ő nagy és hatalmas egyéniségében és munkájában kifejezésre jutnak mindazok az eszmék és gondolatok, amelyek korát mozgatták és előrevitték. Az ő agya és szive valóságos gyémánt prizma, amely meglepő frisseséggel és zseniálitással fogja fel a tudományos és társadalmi haladás minden életrevaló sugarát, de nemcsak felfogja, hanem visszaveri s magán keresztül szürve nemzetének, egyházának közkincsévé teszi. Uttörő a nevelésben, a nyelvészetben, a tudományban, a vallásban s bámulatos sokoldalusága páratlan a maga nemében.

Épen ez a körülmény teszi nehézzé az ő életének megirását. Dr. Boros György ezt a nagy feladatot teljes sikerrel oldotta meg. Az adatok tömkelegéből lépésről-lépésre látjuk kibontakozni Brassai nagyszerü alakját s fokozódó érdeklődéssel olvassuk a XIX. század mozgalmas, tarka életének eleven tollal megirt, megkapó részleteit.

Különösen becsessé teszik azonban előttünk e könyvet azok a fejezetek, amelyek Brassai életének a mi egyházunkkal és iskolánkkal való kapcsolatára vetnek világot s az ő vallásos gondolkozását jellemzik. Ebből a szempontból elsősorban a középiskolai tanárságáról (81—144.) és az ő vallásáról (261—290.) szóló fejezetek fontosak.

Nehéz volna a mi kis lapunk szük keretei között hü képet adni arról a gazdag anyagról, amely ebben a műben a szó szoros értelmében föl van halmozva. Aki erről meg akar győződni, szerezze meg magának. A Brassai Sámuel életrajzának ott kell lennie elsősorban minden unitárius ember házikönyvtárában, aki meg tudja becsülni a multat és épiteni akarja a jövőt. Sőt mernők állitani, hogy — tágabb értelemben — egy magyar ember könyvtárából sem szabadna hiányoznia e műnek, aki érdeklődik nemzete müvelődésének multja iránt és reményt akar meriteni a jövőre. Szerzőnek melegen gratulálunk művének megjelenése alkalmából és kivánjuk, hogy találja meg jutalmát munkájáért és a kiadással járó áldozataiért—az olvasó közönség megértő, méltányló, pártoló támogatásában.

A mű ez idő szerint még a szerzőnél kapható 250 leu árban. Bolti ára azonban 350 leu lesz s épen ezért ajánljuk olvasóinknak, hogy igyekezzenek minél hamarább megrendelni a szerzőtől (Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium). *Varga Béla.*

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

☞ *Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!*

Erkölcsi szabály 2 leu, Népbarátja 4 leu.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.